

Stockholm den 21 mars 2017

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Synpunkter på betänkandet "En översyn av lagstiftningen om företagsbot" (SOU 2016:82)

Transparency International Sverige (TI Sverige) välkomnar att en översyn gjorts av lagstiftningen om företagsbot bl.a. med syftet att se till att lagstiftningen överensstämmer med de internationella åtaganden som Sverige gjort.

TI Sverige tillstyrker utvidgningen av tillämpningsområdet för bestämmelserna om företagsbot så att det nu omfattar även brott som har begåtts i utövningen av sådan offentlig verksamhet som kan jämföras med näringsverksamhet och, därutöver, till brott med ekonomiska motiv (sid. 137).

TI Sverige välkomnar att utredningen gjort en grundlig genomgång av den kritik som riktats mot företagsboten och dess tillämpning av olika internationella organisationer, i synnerhet OECD. Kritiken har främst riktats mot maximibeloppet, som ansetts vara för lågt, och mot det faktum att företagsbot aldrig använts som sanktion vid mutbrott i internationella affärstransaktioner. Misstanke har mot den bakgrunden framförts om att systemet inte är tillräckligt effektivt.

När det gäller den sistnämnda frågan, kan konstateras att de uppgifter som finns om den faktiska tillämpningen inte är särskilt upplysande. Utredningen skriver på sid 170 att utnyttjandet av företagsbot ökat sedan den lagändring som trädde i kraft år 2006. Vidare redovisas vissa uppgifter om utdömda belopp men inte hur de fördelar sig på olika typer av brott, t.ex. miljöbrott, arbetsplatsbrott och mutbrott. Det kan ju antas att de belopp som döms ut är mycket olika vid olika typer av brott. Det borde också framgå om det fortfarande saknas exempel på att företagsbot använts vid internationellt mutbrott.

När det gäller underlag för diskussion om höjning av maximibeloppet, hade det varit värdefullt med en fylligare redovisning av förhållanden i andra länder än den som finns i bilagorna 2 – 4. Hur man kommer fram till att en sådan ska sättas till just 100 miljoner kronor är inte helt lätt att förstå. Beloppsgränser av detta slag ger dessutom lätt upphov till tröskeeffekter som är svåra att motivera.

Från TI Sveriges sida skulle vi vilja föreslå att boten bestäms på liknande sätt som konkurrensskadeavgiften, dvs. får uppgå till maximalt 10% av företagets omsättning under föregående räkenskapsår. Som framgår av konkurrenslagens sanktionsbestämmelser, beräkningsriktlinjer samt domstolspraxis ger systemet goda möjligheter att anpassa påföljden till företaget ifråga liksom till den enskilda överträdelsens allvar, varaktighet m.fl. faktorer.

TI Sverige välkomnar förslaget om utvidgning av svensk domsrätt så att det blir tydligt att svenska företag kan hållas ansvariga för mutbrott som begåtts utomlands med hjälp av personer som inte omfattas av svensk domsrätt. TI Sverige har ingen invändning mot att utvidgningen enbart avses gälla mutbrott begångna utom riket i utövningen av ett svenskt företags näringsverksamhet. Däremot, skulle TI Sverige gärna ha sett att kravet på dubbel straffbarhet slopades.

Ulla Andrén
Ordförande
Transparency International Sverige

Birgitta Nygren
Vice ordförande
Transparency International Sverige